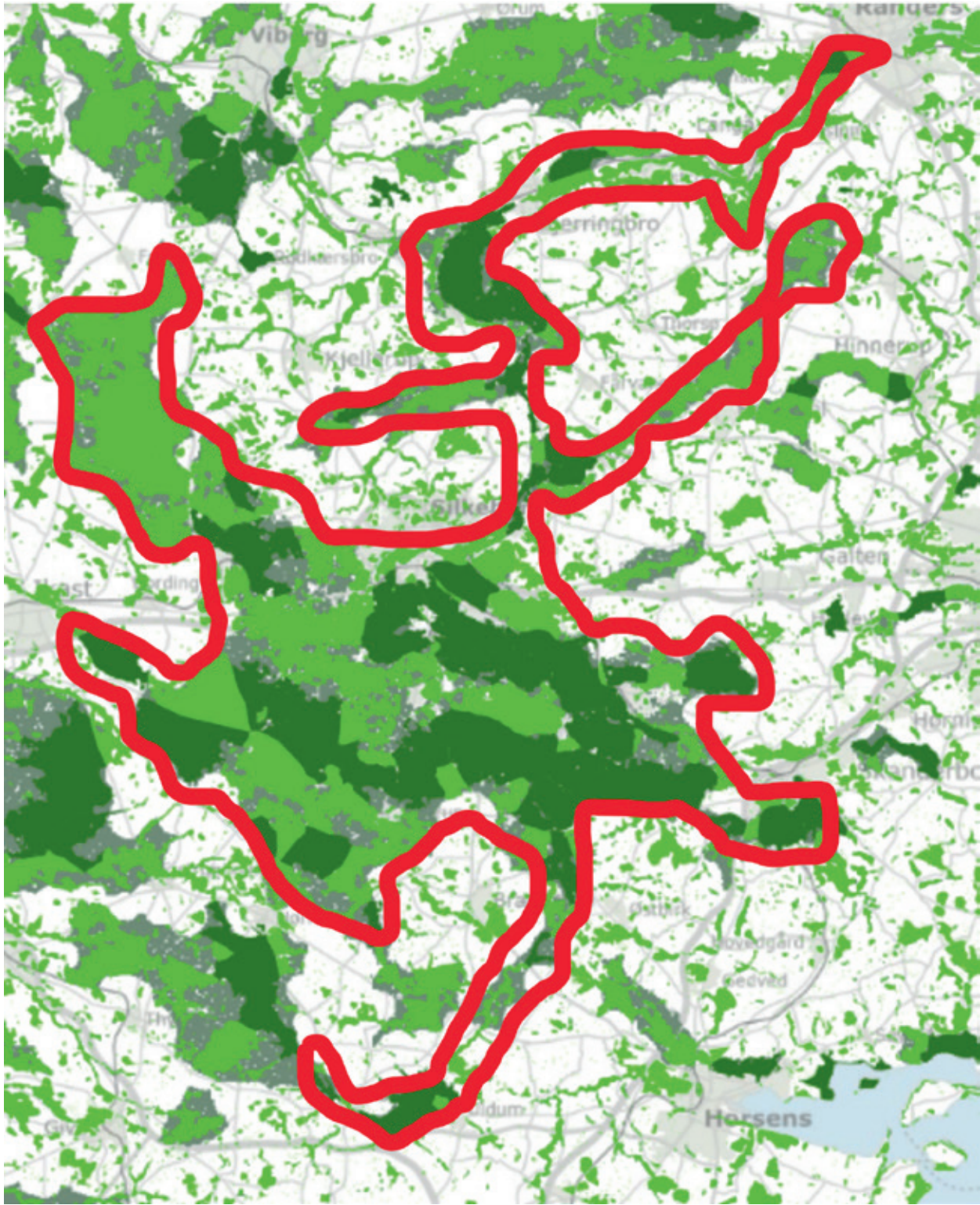

Gudenå og Midtjyske Søhøjland – Naturens Vandvej østlig del
– Ca. 1.200 km²

Beskrivelse	Midtjylland rummer noget af Danmarks mest enestående indlandsnatur. Området er meget artsrigt, varieret og rigt på kulturhistorie – et naturgrundlag, der rummer et enormt potentiale for biodiversitet, formidling og naturoplevelse. Danmarks største skovområder veksler med heder, overdrev og ådale med moser, søer og våde enge. Naturen bindes sammen af store skovområder som Gludsted Plantage, Hjøllund Plantage, Velling Skov etc., heder som Harrild Hede og Gudenåens vandsystem med de store midtjyske søer og kær. ”Naturens Vandvej” forløber mellem øst og vest i højlandet og syd og nord via de lavtliggende arealer langs Gudenåen.
Naturværdier	Gudenåen er et af Danmarks største å-systemer med karakter af flod ved udløbet i Randers Fjord. Der findes et rigt plante- og dyreliv i selve å-systemet og mange værdifulde biotoper med våde enge, moser og søer i ådalene. Gudenåen enge, Gudenåens udspring ved ådalen omkring Rørbæk Sø, Uldum Kær, Porskær ved Nim, Springbjerg Mose nær Sønder Vissing og Klosterkær ved Mossø. Der er et rigt plante-og dyreliv på hederne og i de store skove, herunder arter af fugle, som nyder godt af uforstyrrede områder. Som eksempler på fuglearter, som yngler, kan nævnes Fiskeørn, Perleugle, Spurveugle (har ynglet), Stor Hornugle, Trane, Natravn, Nøddekrige, Hvepsevåge, Sortspætte, Hedelærke, Rødrygget Tornskade og Duehøg. En analyse fra Københavns Universitet i 2024 viser, at Midtjylland rummer det største og mest artsrige danske indlandsområde med national betydning for sjældne arter. Midtjylland er af Københavns Universitet prioriteret højt med henblik på at sikre og skabe større sammenhængende natur til gavn for biodiversiteten. Mange arealer er omfattet af Naturbeskyttelseslovens §3, og store områder er fredet og/eller udpeget som Natura 2000-områder omfattet af international beskyttelse, herunder fuglebeskyttelsesområder omkring Vrads, ved Salten Langsø og ved Mossø.
Important Bird Areas udpeget af DOF	–
Naturtiltag	Silkeborg kommune har i 2026-27 afsat 2 mio. kr. til at afsøge mulighederne for at forbedre naturen på tværs af Midtjylland i et samarbejde mellem de midtjyske kommuner og staten. Frivillige borgere arbejder for at fremme interessen for større og bedre natur i Midtjylland gennem projektet ”Natur Midtjylland – Danmarks grønne Hjerte”.

Gudenå og Midtjyske Søhøjland – Naturens Vandvej østlig del
– Ca. 1.200 km²

(Fortsættes næste side)

Naturtiltag (fortsat)	Af gennemførte og planlagte naturtiltag kan nævnes retablering af Sillerup Væld i Ansø Enge, omdannelse af marker til natur på landbrugsjord erhvervet ved Vrads af Naturfonden Earthbreake i 2025, plejeprojekter på Harrild Hede, retablering af Gudenåens delta ved indløbet i Mossø, retablering af passager og stryg ved opstemninger bl.a. ved Vestbirk og genetablering af afvandede enge langs Gudenåen ved og vest for Randers. Naturen i højlandet kan udvides ved skovrejsning og omdannelse af marker til natur, og åer, moser og søer kan bindes yderligere sammen gennem projekter langs Gudenåen: Genopretning af Haustrup Sø mellem Gudenåens udspring og Tørring – spændende område med godt potentiale, retablering af Springbjerg Mose nær Sønder Vissing i kombination med Klostermølle og Klosterkær-området. Porskær ved Nim kan bindes sammen med Hansted Å-projektet. Tangeværket nedlægges, eller der etableres et omløb, og Gudenåens forløb retableres. Endvidere kan en helhedsplan for Gudenåen baseret på de historiske udstrækninger af ådalen være interessant, eksempelvis som det er sket for Væth Enge.
Lokal udvikling, rekreative tilbud og sundhed	Der er store muligheder for at udvikle naturformidling og naturoplevelser på tværs af Midtjylland og langs Gudenåen. Gæster i udvalgte områder kan bidrage til lokal økonomi, og befolkningens muligheder for at rekreatere sig og bevæge sig i naturen kan forbedres. Der er også potentialer for udvikling af produkter, som har relation til den midtjyske natur og Gudenåen. Der er i forvejen mange stier og besøgssteder både i statsskovene og ved de retablerede søer og vådområder langs Gudenåen. Dette stinet kan evt. udvides og bindes sammen, så det giver endnu bedre muligheder for naturoplevelser. Den rekreative udvikling kan bl.a. tage udgangspunkt i eksisterende formidlingssteder som Brunkulslejerne, Naturcenter Harrild Hede, Isenbjerg i Gludsted Plantage, Velling Skov med udsigtspunkter, Klostermølle, Randers Naturcenter samt de nationale ruter Vandvejen, Margueritruten, Cykelruten Danmark på Tværs og Gudenåstien, der er planlagt fra kilderne i Tinnet Krat til udløbet i Randers Fjord.

Lokal udvikling, rekreative tilbud og sundhed (fortsat)	Sammen med Skjern Å-systemet udgør det Naturens Vandvej på tværs af Jylland – det kan give hele området ny identitet. Den klassiske Vandvej passerer tæt forbi de to store åers kildepladser, men hvor den klassiske Vandvej ligger højt i terrænet af hensyn til at sikre fremkommelighed i historiske tider, så ligger Naturens Vandvej lavt, tæt på de store åer og deres natur. Dette forslag sigter mod at sætte Østjylland endnu mere på naturens landkort. Flere af de involverede arealer er mindre og ikke tænkt i sammenhæng. De kan bindes sammen med et stinetværk, som kan give langt bedre muligheder for naturoplevelser.
Kommuner i området	Silkeborg kommune, Skanderborg kommune, Ikast-Brande kommune, Horsens kommune, Hedensted kommune, Vejle kommune, Favrskov kommune og Randers kommune.